

Situasiya tipli test tapşırıqları

Nümunə 1 - rəhbər vəzifələr üzrə test tapşırığı (İdarəetmə potensialı)

Təlimat

Sizə rəhbər vəsifəli şəxslərin iştirak etdiyi müxtəlif senarilər təqdim olunur. Sizdən verilən variantlar arasından bu senarilərdə əks olunan problemlə vəziyyətlərin ən yaxşı həllini və ya prosesin ən uğurlu davamını müəyyən etməyiniz tələb olunur. Suallar üç tipdə ola bilər.

- a) Verilən variantlar arasında ən düzgün və ya tək düzgün cavabı tapmaq.
- b) Verilən variantları səmərəlilik dərəcəsinə görə sıralamaq.
- c) Verilən variantlar arasında birdən çox düzgün cavabı tapmaq.

Nümunə.

Ssenari 1.

Sizin iki ildən artıqdır ki, satış şöbəsinin müdiri vəzifəsində çalışdığınız şirkətin direktoru sizə yeni müavin təyin edir. Ümumilikdə yeni müavininizlə dil tapa bilsəniz də, o sizdə müsbət təəsürat yaratmır. Sizə elə gəlir ki, o, kobud və etibarsız insandır.

Bir müddət sonra direktor onu ixtisas artırma kursuna göndərməyi planlaşdırır. Kursu bitirəndən sonra onu şirkət daxilində başqa bir vəzifəyə keçirmək mümkün olacaq. Lakin bu həm də onun karyerada yüksəlməsini sürətləndirəcək.

1. Bu halda sizin ata biləcəyiniz ən düzgün addımı müəyyən edin.
  2. Bu halda sizin ata biləcəyiniz addımları SƏMƏRƏLİLİK DƏRƏCƏSİNƏ GÖRƏ sıralayın.
-
- A. Bu kurs onun sizin şöbədə başqa yerə keçirilməsi ilə nəticələnəcəyinə görə onun kursa göndərilməsinə razılıq verirsiniz.
  - B. Siz direktorla danışaraq onun təcili olaraq öz bacarıqlarına daha uyğun olan başqa vəzifəyə keçirilməsini xahiş edirsiniz.
  - C. Siz onun kursa göndərilməsinə etiraz edirsiniz və bu məsələni onunla müzakirə edirsiniz. Siz ona öz narahatçılığınızı izah edirsiniz və fikir ayrılıqlarınızı aradan qaldırmağa çalışırsınız. Bu haqda direktora məlumat verirsiniz.
  - D. Siz onun kursda iştirakına razılıq verirsiniz, çünki bu direktorun təklifidir. Lakin öz narahatçılıqlarınızı da direktorun diqqətinə çatdırırsınız.

Düzgün cavablar

1. (C)
2. (C □D □B□A)

Cavabların izahı

(C) Bu cür hallarda ən düzgün addım ilk növbədə narahatçılıqlarınızı və beyninizdəki sualları şəxsin özü ilə aydınlaşdırmaq və tələsik qərar verməməsi üçün yüksək rəhbərliyi də bu barədə məlumatlandırmaqdır. Öz canınızı ondan qurtarmaq üçün layiq hesab etmədiyiniz birinin yüksəlməsinə göz yummaq şirkətin ümumi işinə zərər verə bilər və daha layiqli şəxslərin yüksəlməsinə mane ola bilər. Digər tərəfdən öz narahatçılıqlarınızı ona bildirmədən onun irəliləməsinə mane olmaq isə bu əməkdaşın özünə qarşı ədalətsizlikdir. Belə ki, o, sizinlə söhbətdən nəticə çıxarıb öz davranışlarını və düşüncələrini düzəldə bilər. Burada siz həm üzərinizə məsuliyyət götürürsünüz, həm ümumi mənafeyi qoruyursunuz, həm də əməkdaşlara qarşı ədalətli mövqə tutursunuz.

(D) Bu halda siz məsuliyyəti öz üzərinizdən atsanız da, ümumilikdə vicdanlı davranırsınız və direktora öz qərarını gözdən keçirmək inkanı yaradırsınız. Yəni siz avtoritetdən çəkinən, liderlik qabiliyyəti zəif, amma ümumi mənafeyi düşünən vicdanlı şəxs kimi davranırsınız.

(B) Tabeliyinizdəki şəxsin özü ilə danışmadan onu rəhbərliklə müzakirə etmək sizin ünsiyyət və rəhbərlik qabiliyyətinizin zəifliyinə dəlalət edir.

(A) Bu halda siz şəxsi komfortunuzu ümumi mənafeədən üstün tutursunuz. Layiq bilmədiyiniz şəxsin öz rahatlığınız naminə irəliləməsinə göz yumaraq gələcəkdə şirkətin zərəre uğramasına yol açırırsınız. Bu davranış sizin həm rəhbərlik, həm ünsiyyət qabiliyyətinizin zəifliyini, həm də vəzifənizə məsuliyyətlə yanaşmamağınızı göstərir.

Nümunə 2 – icraçı vəzifələr üzrə test tapşırığı (Sosial-praktiki intellect)

Təlimat

Sizə iş prosesində meydana gələ biləcək müxtəlif problemlə situasiyalar təqdim olunur. Verilən variantlar arasında hər bir situasiyada atıla biləcək ən düzgün və ən yanlış addımı müəyyən etməyiniz tələb olunur.

SİTUASIYA 1.

Sual 1 , 2

Cihazların bir xəttə dayanmadan ardıcıl olaraq işləməsinə təmin etmək üçün o xəttə duran işçilərdə peşəkar davranmalıdırlar. Xəttəki işçilərdən biri yaxşı işləmir və tez-tez diqqəti yayır. Bu isə xəttə işin ləngiməsinə səbəb olur.

1. Bu vəziyyətdə atıla biləcək ən düzgün addım nə olardı?

2. Bu vəziyyətdə atıla biləcək ən yalnış addım nə olardı?

- a) Məhsuldarlığı artırmaq üçün həvəsləndirici proqram təklif etmək.
- b) Xəttə işçi sayını artırmaq.
- c) İşin bu şəkildə davam etməsinə icazə vermək.
- d) Yardım üçün rəhbərliyə müraciət etmək.
- e) İşçilə danışib onun işə yanaşmasının ümumi işə təsirini izah etmək.

Düzgün cavablar və izahı

Sual 1

(E) Bu tip hallarda ən düzgün addım işçinin özü ilə danışmaqdır. Yalnız bu addım müsbət nəticə vermədikdə digər tədbirlərə əl atmaq olar.

Sual 2

(C) Ən yalnış addım vəziyyətin bu şəkildə davam etməsinə göz yummaqdır. Bu həm işin səmərəliyini aşağı salar, həm də işçilərin motivasiyasına mənfi təsir edər.

Nümunə 3 – Layihələrin idarə olunması

3. Sizin komandanızın üzvləri özlərini layihəyə həsr ediblər və növbəti mərhələyə keçmək üçün səbirsizləniirlər. Növbəti mərhələyə keçməzdən əvvəl nəzərə alınmalı ən vacib amil nədir?

A. Növbəti mərhələ üçün kifayət qədər maliyyə vəsaitinin olduğundan əmin olmaq

B. Cari mərhələnin öz məqsədlərinə çatdığından və maraqlı tərəflərin onun nəticələrini rəsmi olaraq qəbul etdiyindən əmin olmaq

C. Növbəti mərhələ üçün lazım olan bütün vəsaitlərə sahib olduğunuzdan əmin olmaq

D. Növbəti mərhələdə heç bir narazı tərəfdaşın olmadığından əmin olmaq

Cavab: B – Layihənin hər hansı bir mərhələsi öz məqsədlərinə nail olduqdan və növbəti mərhələyə keçməzdən əvvəl nəticələrin rəsmi qəbul edildiyinə dair məlumat aldıqdan sonra bağlanır.

Dünyagörüşü ilə bağlı test tapşırıqları

Numunələr:

1. Azərbaycan tarixi

Hansı işğaldan daha əvvəl azad edilmişdir?

- A)) Zəngilan şəhəri
- B) Kəlbəcər şəhəri
- C) Ağdam şəhəri
- D) Şuşa şəhəri
- E) Qubadlı şəhəri

2. Coğrafiya

Respublikamızın ərazisindən axan, uzunluğuna görə ikinci olan tranzit çay hansıdır?

- A)) Araz
- B) Samur
- C) Qabırçı
- D) Astara
- E) Kür

3. Ədəbiyyat

Azərbaycan dilində "Leyli və Məcnun" poemasını yazmışdır:

- A)) M. Füzuli
- B) N. Gəncəvi
- C) Ə. Xaqani
- D) İ. Həsənoğlu

E) Q. Təbrizi

4. Mədəniyyət

Azərbaycanda XV əsrin memarlıq abidəsi:

A)) Şirvanşahlar saray kompleksi

B) Möminə Xatun türbəsi

C) Bayıl qəsri

D) Suraxanı atəşgahı

E) Qız qalası

Mətn təhlil etmə bacarıqlarının yoxlanılması ilə bağlı test tapşırıqları

Nümunə:

Böyük İpək yolu – qədimdən Avrasiyanın qərb və şərqini birləşdirən ticarət-karvan yolları şəbəkəsidir. E.ə. II əsrdən yaranaraq XVI əsrdə qədər fəaliyyət göstərən bu yol Orta Asiyadan keçərək Çini Ön Asiya və Aralıq dənizi ölkələri ilə birləşdirirdi. Bu yolla müxtəlif istiqamətlərdə ipək parçalar, ədviyyat, xalça, silah, zinət malları, pambıq və s. daşınırdı. Böyük İpək yolu Çin kimi qədim və qüdrətli bir ölkədən başlasa da, bu dövlətin özü heç də həmişə ticarətə böyük həvəs göstərmirdi. Xan sülalələri ölkəni qapalı saxlamağa, onun ipək, saxsı qablar və s. məhsullarının hazırlanması sirlərini qorumağa çalışırdılar.

Karvan yolları ilə Orta Asiyadan, Azərbaycandan, Çindən çoxlu vasitəçilərlə Avropaya ipək parçalar, metal əşyaları, saxsı qablar, zərgərlik məmulatları aparılırdı. Barıt, maqnit kompası, çap dəzgahı, musiqi alətləri, ipək, keramik və boyalı məmulatlar kimi yeniliklərin ötürülməsi tədricən baş vermişdi. O zaman Qərbin bu məhsullar haqqında təsəvvürü belə yox idi.

Böyük İpək yolu ilə avropalıların ən çox alıb apardıkları Azərbaycan və İran ipəyi idi. Avropaya aparılan yüksək keyfiyyətli xam ipəyin əsas alıcıları isə İtaliya tacirləri, xüsusən venesiyalılar idi. Qərbi Avropanın bütün saraylarını ipək parça ilə təchiz edən Venesiya öz manufakturalarını sürətlə inkişaf etdirirdi.

Öz əhəmiyyətini təxminən XVI əsrdə itirən Böyük İpək yolu XX əsrin 90-cı illərinə yaxın yenidən bərpa olunmağa başlandı. Qədim İpək Yolunun bərpası dəniz nəqliyyatını Avropa və Asiya ölkələri arasında tranzit yük axınına malik olan mühüm nəqliyyat vasitəsinə çevirmişdir.

Mətnə əsasən mülahizələri qiymətləndirin.

1. Bir çox mühüm ixtiralar Şərqdən Qərbə İpək yolu vasitəsilə aparılmışdır.

- A)) doğru
- B) yanlış
- C) qiymətləndirilməsi mümkünsüz

Doğru cavab: A

İzah: Barıt, maqnit kompası, çap dəzgahı, musiqi alətləri, ipək, keramik və boyalı məmulatlar kimi yeniliklər İpək yolu vasitəsilə Avropaya aparılmışdır.

2. Böyük İpək yolunun Azərbaycanın ərazisindən keçməsi ipəkçiliyin inkişafına təkan vermişdir.

- A)) doğru
- B) yanlış
- C) qiymətləndirilməsi mümkünsüz

Doğru cavab: A

İzah: Böyük İpək yolu Azərbaycanın ərazisindən keçirdi, avropalılar Böyük İpək yolu ilə ən çox alıb apardıkları Azərbaycan ipəyi idi, bu da ipəkçiliyin inkişafına təkan vermişdir.

3. Çin dövləti ipəyin hazırlanması sirrini qorumağa çalışsa da, tacirlər bu sirri əldə etmişlər.

- A) doğru
- B) yanlış
- C) qiymətləndirilməsi mümkünsüz

Doğru cavab: C

İzah: Mətdə bu haqda məlumata rast gəlinmir.

4. Qədimdə İpək yolu ilə iqtisadi və ticarət əlaqələri dəniz nəqliyyat vasitəsi ilə də həyata keçirilmişdir.

- A) doğru
- B) yanlış
- C) qiymətləndirilməsi mümkünsüz

Doğru cavab: B

İzah: Qədimdə İpək yolu ilə iqtisadi və ticarət əlaqələri ticarət-karvan yolları vasitəsilə həyata keçirilmişdir.

5. İpək parçaya olan tələbatın azalması İpək yolunun öz əhəmiyyətini itirməsinə səbəb oldu.

- A) doğru
- B) yanlış
- C) qiymətləndirilməsi mümkünsüz

Doğru cavab: C

İzah: Mətdə bu haqda məlumata rast gəlinmir.